

Charles blijft 'Verdediger van het Geloof', maar dit zijn de nieuwigheden bij zijn kroning

Uit het ND, achtergrondartikel.

Door Wim Houtman, maandag 1 mei 2023 om 21:50 aangepast 2 mei 2023 08:26

Ooit, in 1994, zei toenmalig kroonprins Charles dat hij 'Verdediger van (elk) geloof' wilde heten, in plaats van 'Verdediger van het Geloof' (lees: het ware, protestantse). Dat heeft hij er niet door gekregen, maar de plechtigheid waarin hij tot koning gekroond wordt, bevat wel enkele nieuwigheden.

Op deze kroningszetel uit 1300 wordt koning Charles III zaterdag gekroond in Westminster Abbey. De steen ervoor, uit Schotland, is er dan ingelegd, als symbool van het Verenigd Koninkrijk.beeld afp / Susannah Ireland

LONDEN

Vóór votum & groet, of na de zegen - die ontsnappingsroute is in veel protestantse kerken bekend, als ze iets willen doen wat binnen de vaste kaders van de eredienst niet mag. Een vrij lied zingen bijvoorbeeld, in een kerk waar alleen Psalmen op het menu staan.

Dat geitenpadje wordt zaterdag ook gekozen bij de kroning van de nieuwe Britse koning Charles III. Dat gebeurt in een viering van de Anglicaanse Kerk, waarvan hij nu de 'hoogste bestuurder' is. Maar Charles heeft eerder blijk gegeven van openheid voor andere religies. Zou hij zijn kroningsplechtigheid daarvoor willen aanpassen? De kerkorde geeft geen ruimte voor inbreng van andere religies in zo'n dienst. Nu krijgen zij het woord ná de slotzegen waarmee de kerkdienst formeel is afgesloten.

Het is een van de nieuwigheden in de liturgie voor de kroningsplechtigheid in Westminster Abbey. Ze weerspiegelen veranderingen in de Britse samenleving: meer aandacht voor andere religies, vrouwen en dierenwelzijn. Hieronder alle vernieuwingen op een rij.

de jeugd

De viering begint met een begroeting door een van de jongetjes uit het koor: 'Majesteit, als kinderen van het koninkrijk van God begroeten wij U in de naam van de Koning der koningen.' Dit is, aldus Lambeth Palace, het kantoor van de aartsbisschop van Canterbury, om 'het belang van jonge mensen in onze samenleving te onderstrepen'.

De koning antwoordt: 'In zijn naam en naar zijn voorbeeld kom ik niet om gediend te worden, maar om te dienen.'

Daarna blijft hij even staan voor een moment van stil gebed.

eigen gebed

Na het afleggen van de eed spreekt de koning persoonlijk een gebed uit. Dat is voor het eerst. Een motivering daarvoor is door de kerk of door het hof niet gegeven.

De koning bidt: 'God van barmhartigheid en genade, Uw Zoon werd gezonden niet om gediend te worden, maar om te dienen. Geef mij de genade dat ik in Uw dienst volmaakte vrijheid zal vinden en in die vrijheid de kennis van Uw waarheid. Geef dat ik tot zegen mag zijn voor al Uw kinderen, van elk geloof en elke overtuiging, dat wij samen de wegen van mildheid mogen vinden en geleid worden op de paden van vrede. Door Jezus Christus, onze Heer. Amen.'

vrouwen in het ambt

Aartsbisschop Justin Welby, als geestelijk leider van de Anglicaanse Kerk, neemt de nieuwe koning de eed af, kroont en zalft hem en houdt de preek. Zoals hij ook voorging tijdens de uitvaartdienst van koningin Elizabeth II in september vorig jaar. Naast Welby hebben drie andere anglicaanse bisschoppen een rol in de plechtigheid en dat zijn alle drie vrouwen. Daarvan was bij de vorige kroning in 1953 nog geen sprake. In de Engelse kerk kunnen vrouwen sinds 1994 priester (of dominee) worden en sinds 2014 ook bisschop. Van de 115 bisschoppen zijn er 25 vrouw.

Naast Welby hebben drie bisschoppen in de plechtigheid een rol, alle drie vrouwen.

In de kroningsplechtigheid doet bisschop Sarah Mullaly van Londen de lezing uit het evangelie. Bisschop Rose Hudson-Wilkin van Dover, die naast Justin Welby feitelijk het aartsbisdom Canterbury bestuurt, overhandigt Camilla haar staf als koningin. Na hun kroning ontvangen Charles en Camilla de communie; Guli Francis-Dehqani, de uit Iran afkomstige bisschop van Chelmsford, reikt de beker met wijn aan hen uit.

de zalfolie

Engeland is het enige land in Europa waar de koning(in) tijdens een plechtigheid nog officieel wordt gekroond. En zij of hij wordt daarbij ook gezalfd - op zijn hoofd, handen en borst. Met een lepel die daarvoor ook al in de twaalfde eeuw werd gebruikt. Dit gebeurt onttrokken aan het publieke zicht, achter een speciaal daarvoor ontworpen en geborduurd scherm.

'Zalving is een teken van de gave van de Heilige Geest', zegt de Engelse bisschop Graham Tomlin. 'Het is een manier om uit te drukken dat hij de Heilige Geest nodig heeft: hij kan niet vanuit zijn eigen wijsheid regeren, hij heeft wijsheid van boven nodig. De zalving herinnert de koning ook eraan dat hij

verantwoording moet afleggen aan iemand buiten hemzelf. Hij is geen despoot, die denkt dat hij alle macht heeft en kan doen wat hij wil. De vorst vertegenwoordigt Gods gezag, maar is tegelijkertijd ook onderworpen aan Gods gezag.'

Engeland is het enige land in Europa waar de koning(in) tijdens een plechtigheid nog officieel wordt gekroond. - beeld graphic news

Van koningin Elizabeth I (gekroond in 1559) wordt gezegd dat zij achteraf klaagde dat de olie een nare geur had. Daar wordt tegenwoordig goed op gelet. Voor de zalving van koning Charles wordt olijfolie gebruikt, gemengd met sesam, roos, jasmijn, kaneel, oranjebloesem, benzoë en amber.

Bij de zalving van zijn moeder Elizabeth II (1953) zat er ook civetolie in, uit de klieren van kleine zoogdieren, en grijze amber, uit walvisdarm. Ditmaal is de olie vrij van dierlijke producten. De olijfolie komt van twee bomen op de Olijfberg in Israël. Charles' oma, de moeder van zijn vader Philip, ligt daar in een klooster begraven.

De zalfolie is begin maart gewijd in de Heilig Grafkerk in Jeruzalem. De anglicaanse aartsbisschop van Jeruzalem, Hosam Naoun, komt naar Westminster Abbey om de olie aan Justin Welby te overhandigen.

oecumene

De zegen na de kroning wordt niet alleen door de aartsbisschop van de Anglicaanse Kerk uitgesproken, maar zin voor zin door voorgangers uit verschillende kerken: Grieks-orthodox, vrije

gemeenten, pinkster en rooms-katholiek. Zo ging dat ook in de gebeden bij de begrafenis van koningin Elizabeth II, in september vorig jaar.

het gewone volk

Na de kroning betuigen diverse personen trouw aan de nieuwe koning. Allereerst aartsbisschop Justin Welby, dan kroonprins William. Vroeger was het daarna de beurt aan de erfelijke leden van het House of Lords, de Britse Eerste Kamer. Dat gaat terug op de tijd dat het belangrijk was dat de adel de vorst steunde. Nu gebeurt dat voor het eerst door alle aanwezigen in de kerk. En alle tv-kijkers in het land worden uitgenodigd de woorden mee te zeggen.

andere religies

Premier Rishi Sunak verzorgt de eerste schriftlezing in de dienst. Hij is hindoe, maar dat is in dit verband niet van belang. Hij vervult deze rol vanuit zijn publieke functie.

De inbreng vanuit andere religies komt na de zegen. Als koning Charles de kerk verlaat, ontmoet hij vertegenwoordigers van jodendom, hindoeïsme, sikhisme, islam en boeddhisme. In koor spreken zij hem toe: 'Majesteit, als burens in het geloof erkennen wij de waarde van de publieke dienst. Wij verenigen ons met mensen van ieder geloof in dankzegging en in dienstbetoon met U voor het welzijn van allen.'

'In zijn openheid voor andere godsdiensten wijkt Charles niet zoveel af van zijn moeder.'

Maar ook koning Charles houdt gewoon de titel 'Verdediger van het Geloof'. En hij verklaart in zijn ambtseed dat hij 'alles zal doen wat in mijn macht ligt om in het Verenigd Koninkrijk het protestantse, gereformeerde geloof te handhaven'. Die titels en formules liggen wettelijk vast; het parlement had eraan te pas moeten komen om daaraan iets te veranderen. Voordat Charles de eed aflegt, zal Justin Welby daarover nog wel iets toelichten. Hij zal zeggen dat de Anglicaanse Kerk een klimaat wil bevorderen waarin 'mensen van alle geloofsovertuigingen vrijuit kunnen leven'.

'In zijn openheid voor andere godsdiensten wijkt Charles uiteindelijk niet zoveel af van zijn moeder', zegt historicus Catherine Pepinster. Zij was overtuigd christen en daar kwam ze ook voor uit. Maar in een toespraak uit 2012 zei zij over de rol van de Engelse staatskerk: 'Haar rol is niet om het anglicaanse geloof te verdedigen met uitsluiting van andere religies. De kerk heeft juist een plicht om de vrijheid van alle geloofsovertuigingen in dit land te beschermen.'